

Oponentský posudek na diplomovou práci

Martiny Rybové

na téma

Verbale epistemische Parenthesen im Deutschen und im Tschechischen.

ÚGS FF UK, 90 str.

Předložená diplomová práce je po obsahové stránce velmi příjemným překvapením, protože se vymyká běžné úrovni tohoto typu kvalifikačních prací v našem oboru. Není to jen tím, že autorka je již delší dobu činná jako bohemistka v Ústavu pro jazyk český, kde má možnost rozvíjet své nepochybné lingvistické nadání, které prokazovala během studia. Je to i tím, že se dokáže vyjadřovat o zpracovávaném problému způsobem, který svědčí o velkých předpokladech pro samostatné myšlení a hlavně upřímném zájmu o věc. Ten z celého textu přímo vyzařuje: dosvědčuje ho snaha konfrontovat názory ze sekundárních zdrojů, schopnost kritické analýzy, a hlavně propracovanost tématu. Z celé práce vycítíme, že autorce jde o to přijít věci na kloub, ale také o to, aby vše přehledně a logicky zprostředkovala čtenáři. Někdy se do problému ponoří tak, že by bylo třeba jinak přehlednou a logickou strukturu ještě dále rozčlenit: Jednotlivé úseky jsou někdy příliš dlouhé. (Tak např. v kap. 2.) A také výrazněji vyznačit výzkumné otázky i hypotézy v textu. Výčet výzkumných otázek a odpovědí v závěru shrnutí pak považuji za výborný nápad.

Tím ale nechci říci, že práce nemá slabší místa. Chyby jsou důkazem obecné pravdy, že na úplné dokončení celého dokumentu je třeba čas, resp. dost času: Úvod práce byl psán jako poslední, což je v pořádku, ale nebyl již zkontrolován. Kdo nezačne práci čist právě tady, ale zabývá se nejprve závěrem a shrnutím, bude ušetřen lehkého šoku z toho, kolik hrubých gramatických chyb i stylistických neobratností je možno spáchat na jedné stránce. Týká se to bohužel i dalších kapitol, frekvence chyb pak s dalšími stránkami postupně mírně klesá. Všechny formální prohřešky jsem zanesla do tištěného exempláře. Týkají se i způsobu zpracování vědeckého textu. Pouze pár momentů: Někde je vzdálenost citovaného pramene při reprodukci názorů v něm obsažených od další citace (už beze jména autora) dost veliká. Trendem je jména opakovat. Člení-li se pak odstavce do bloků, není jisté, zda jde o vývody autorky, anebo o shrnutí sekundárního pramene. Sem tam bude třeba doplnit sekundární literaturu (např. při charakteristice internetových textů na str. 32 šlo uvést např. něco z produkce Christy Dürscheid nebo klasiky Kocha – Österreichera, na str. 23 pak v posledním odstavci pramen, který by tvrzení o postavení částic podepřel. Anebo odkaz na jiné místo v práci, které se tomuto zjištění věnuje.)

Je také třeba dodat, že množství literatury bylo zřejmě citováno z elektronických zdrojů. Anebo byly všechny prameny přístupné v tištěné podobě? Jak se postupuje při citaci z google books?

Opravy v recenzním exempláři možná pomohou autorce k tomu, aby z opraveného textu rychleji vznikl kvalitní článek (doporučuji např. Linguistik online). Analýzu českého materiálu jistě uvítá i jiný odborný časopis.

S obsahem práce nemám problém. Metodologicky je na vysoké úrovni. A sympatické je, že se autorka otevírá i současné anglofonní produkci: Tento moment je velmi cenný, mezi germanisty bohužel pořád poněkud vzácný. Někdy ale přináší metajazyk anglických děl určité problémy:

Tak např. termín *boundedness* (který práce uvádí bohužel chybně napsaný na str. 25), není vysvětlen. Jde o termín běžný v současné kognitivní lingvistice ve významu "vymezenost", "ohraničenost", v německých lingvistických pracích se ho hodně používá v jeho druhém významu, totiž *Gebundenheit*. (Není to náhodné, protože např. anglický výraz *rule-boundedness* se etymologicky vztahuje právě k německému *Regelgebundenheit*.)

Kdo ale nebude číst práci na základě anglické sekundární literatury, bude uvažovat významy dva. A ten první, totiž "ohraničenost", je i v neoborném jazyce významem frekventovanějším.

Práce, jejíž argumentace se opírá o korpusový materiál český a německý, dospívá k několika velmi rozumným závěrům. Provázena renomovanými autory, kteří se věnovali gramatikalizaci a pragmatizaci, dostává se autorka na správnou stopu moderního lingvistického bádání: Přesvědčuje čtenáře o nesmyslnosti ostré kategorizace a škatulkování, když jde o vymezení partikulí a diskursních markerů, a na korpusových dokladech předvádí fáze, během nichž dochází ke genezi nově vznikajících epistemických výrazů v němčině a češtině, a to včetně jejich typického syntaktického postavení a sémantického vymezení.

Při obhajobě by se mohla diskutovat otázka týkajícího se praktického dopadu práce. Které aplikované lingvistické disciplíny by mohly jejího výzkumu (kromě lexikografie, jež se nabízí jako první) využít?

Závěr: Práci jednoznačně – i přes jmenované a velmi četné formální nešvary – doporučuji ráda k obhajobě. Protože gramatické a jiné formální chyby asi obhájit nelze, navrhuji známku *velmi dobře*, i když mě to mrzí.

Praha 27. 8. 2018

doc. PhDr. Marie Vachková, Ph.D.